

2026-08-20

Gem 2026/0104

Till Arbetsmarknadsdepartementet

Tolkavgift och förbud mot barntolkning (SOU 2026:23), A2026/00510

Sveriges läkarförbund har fått rubricerat betänkande på remiss. Läkarförbundet, som i första hand fokuserar på de delar som rör hälso- och sjukvården, vill framföra följande synpunkter.

Sammanfattning

Läkarförbundet tillstyrker förslaget att undanta hälso- och sjukvården och socialtjänsten från den föreslagna tolkavgiften. Förbundet tillstyrker även förslaget om förbud mot att använda barn som tolk. Frågan om anhörgtolkning bör utredas vidare.

Utvecklade synpunkter

Tolkavgift

God och korrekt kommunikation mellan hälso- och sjukvårdspersonal, patient och anhöriga är avgörande för en fullgod och patientsäker vård. Kommunikationen är t.ex. av stor betydelse vid anamnestagning, behandling och information. Tillgång till och användande av professionell tolk vid behov är därför en förutsättning för en god och jämlik hälso- och sjukvård.

Läkarförbundet instämmer till fullo i utredningens bedömning att *hälso- och sjukvården* ska undantas från tolkavgift. Utredningen framför flera goda skäl för detta. Förbundet vill särskilt påpeka att gällande lagstiftning ställer krav på att vård ska ges på lika villkor för hela befolkningen, att vården ska främja goda kontakter mellan patienten och hälso- och sjukvårdspersonalen samt att information från vården ska anpassas till mottagarens språkliga bakgrund och andra individuella förutsättningar. Etiska principer för läkare anger att vård ska ges utifrån patientens behov och med patientens hälsa som det främsta målet samt att diskriminering inte får förekomma. Införande av tolkavgift inom hälso- och sjukvården skulle, enligt Läkarförbundets uppfattning, strida mot grundläggande hälso- och sjukvårdsjuridiska och etiska principer och riskera att försämra åtkomsten till vård för personer med annat språk än svenska.

Läkarförbundet delar utredningens uppfattning att även *socialtjänsten* ska undantas från tolkavgift. Socialtjänsten finns till för att ge stöd åt enskilda, ofta personer i utsatta situationer. En tolkavgift skulle strida mot kravet på att socialtjänsten ska vara lätt tillgänglig och riskera att motverka socialtjänstens förebyggande arbete. Socialtjänsten har därtill ofta ett nära samarbete med hälso- och sjukvården, t.ex. i samband med olika former av tvångsvård, och det finns ofta samverkansavtal mellan sjukvården och socialtjänsten.

När det gäller tolkavgift på *andra områden* vill Läkarförbundet påpeka att människors hälsa kan påverkas av deras möjligheter att delta i samhället och att påverka myndighetsbeslut som rör dem

själva. Detta bör beaktas vid ställningstagande till införande av tolkavgift hos myndigheter (inte minst Försäkringskassan där kopplingen till hälsa kan vara särskilt tydlig). Läkarförbundet vill även ifrågasätta om den, såvitt förbundet kan bedöma, relativt begränsade ekonomiska besparingen av att införa tolkavgift enligt utredningens förslag verkligen väger upp för den ökade administration som avgiften medför.

Förbud mot barntolkning

Läkarförbundet tillstyrker förslaget om förbud mot att använda barn som tolk. Barn ska inte behöva bära ansvar för att förmedla viktig information eller tolka i samtal som kan vara känslomässigt svåra eller få stor betydelse för den enskilde. De undantag från förbudet som föreslås – nödsituationer och uppgifter av administrativ karaktär – framstår som rimliga. Det är bra att förbudet och undantagen tas in i lag, eftersom det kan bidra till enhetlighet i rättstillämpningen.

Anhörigtolkning

Det är inte ovanligt att vuxna anhöriga tolkar i hälso- och sjukvården. Utredningen föreslår ingen specifik lagregel om anhörigtolkning, utan bedömer att befintligt regelverk ger möjlighet att neka en anhörig att tolka om den anhörige bedöms olämplig. Utredningen anser dock att frågan om anhörigtolk behöver ses i ett större sammanhang, där även anhörigas medverkan som ombud och biträde inkluderas. En sådan översyn ligger utanför utredningens uppdrag.

Läkarförbundet instämmer i att frågan om anhörigtolkning behöver belysas och övervägas vidare. Förbundets uppfattning är att professionell tolk bör vara huvudregel i hälso- och sjukvården. Anhöriga kan, medvetet eller omedvetet, utelämna eller förändra information, inte minst när det finns konflikter eller beroendeförhållanden inom familjen/närstående krets. Särskilt problematiskt kan anhörigtolkning vara i situationer med koppling till våld i nära relationer eller hedersrelaterat våld och förtryck.

Med vänlig hälsning

Hanna Kataoka
Ordförande
Sveriges läkarförbund

Tomas Hedmark
Förbundsjurist
Avdelning Arbetsliv och Juridik
Sveriges läkarförbund

tomas.hedmark@slf.se
070-790 33 31